

جغرافیای تاریخی خراسان در ادوار تاریخ

شهرام بی‌باک^۱

چکیده

خراسان بزرگ، در دوره‌ای از حیات تاریخی-اجتماعی خود شامل سراسر مناطق شرقی ایران و در پاره‌ای از زمان‌ها شامل استان‌های کرمان و حتی قسمت‌های از افغانستان می‌شد و حتی قبل از آخرین تغییرات (۱۳۸۳ش) استانی در شمال شرقی ایران به مساحتی قریب ۳۱۳۳۳۵ کیلومترمربع و تقریباً یک پنجم مساحت کل ایران را داشت. اما امروزه متشکل از سه استان خراسان شمالی، خراسان رضوی و خراسان جنوبی است. این استان یکی از قدیمی‌ترین نقاط سکونت‌گاهی در ایران با قدمت ۸۰۰ هزار پیش تا به امروز هست. و طی این دوران دستخوش تغییرات مرزی و حاکمیتی بوده. و هیچ‌گاه خالی از سکنه نبوده، فقط مرزهای زیستی آن در ادوار تاریخ بنا بر حسب حکومت‌ها تغییر کرده. اما در دوران اسلامی بخاطر موقعیت خاص جغرافیایی و مرقد مطهر امام علی بن موسی الرضا(ع) بیشتر مورد توجه خلفای بنی‌امیه، بنی‌عباس و حتی حکومت‌های ملی-مذهبی قرار گرفته. هدف از نگارش این مقاله معرفی اجمالی جغرافیای تاریخی خراسان در طی این ادوار می‌باشد.

واژگان کلیدی: خراسان، جغرافیای تاریخی، ادوار تاریخی ایران